

reagálnak az olyan életellenes hatalmakra, amelyek igazi uraknak és Istentől küldött sorsnak adják ki magukat. Az Antigone egyik mondata – „Gyülni nem születtem én, szeretni csak” – jól beleillett volna Jézus beszédeibe is. Mindketten búcsút mondanak annak a politikai és vallási uralmi gyakorlatnak, amely nem veszi észre, hogy szeretlenségével milyen terheket ró az emberekre.

Érdekes és ugyanakkor szomorú, hogy a vallástörténetnek ezt a nyomvonalát még mindig kevésbé kutatták. Tudjuk, hogy a kereszténység mint ellensége ellen harcolt az Aszklépiosz-kultusz ellen, és ahol csak lehetett, kiirtotta. Az egyház ebben az esetben sem törődött Jézusnak a tanítványaihoz intézett figyelmeztetésével: azokat a versenytársakat, akik ördögűzéssel jót tesznek az emberekkel, és közben Jézusra hivatkoznak, egyedül tettük szerint ítélik meg, és ne aszerint, hogy a tanítványi körhöz tartoznak-e („Ne álljátok útját..., mert aki nincs ellenünk, értünk van” – Mk 9,38-40). A lehetséges közös potenciál, hogy a béke, a szolgálat és a

gyógyítás útjára vezessék a vallásokat, nem lett kihasználva. Annál inkább itt az ideje, hogy ma, kétezer év után, végre ráeszméljünk erre, és saját vallásunkban levonjuk a megfelelő következtetést, és elutasítsuk az erőszakot. Az egyházak és a vallások bárcsak tudnának végre úgy gondolkodni és beszélni, mint Jézus!

Jézus azonosult a szenvedőkkel

Jézusnak a szenvedőkhöz való közelsége az úgynevezett végítélet példázatában éri el végső fokozását, mert ebben az elbeszélő, Jézus a világ bírójával azonosul, és kijelenti a csodálkozó embereknek, mi a döntő arra nézve, hogy valakit Atyja országának örökösévé tesz-e: „Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám” (Mt 25,31-45; a 46. v. későbbi betoldás). Teljesen meglepődve és hitetlenül kérdezik a megtiszteltet, mikor és hol történt meg ez, mivel nem képesek visszaemlékezni arra, hogy ilyen helyzetben találkoztak vele.

Erre azt feleli: „Valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.” Mivel Isten szereti az embereket, ő maga szorul rá a szeretetre, amikor egy ember szenved. És a példázat olyan helyzeteket nevez meg, amelyek nehezé teszik az életet, és romlásba dönthetnek embereket.

Abból, hogy Jézus észreveszi az emberek szenvedéseit, és a szolgáló szeretet példáját adja övének (Jn 13. f.), „krisztológiai etika” következik: Csak a szeretet tesz valakit „tökéletessé” (Mt 7,43-48), és aki szeretetből cselekszik, az „tökéletes, mint a ti mennyei Atyátok” (Mt 7,48). Ez olyan hallatlan és hihetetlen mondat, hogy lehetetlen volt kitalálni, és bizvást Jézusra lehet visszavezetni, mert hasonló mondások mellett ez is olyan, amely feje tetejére állítja a közkeletű teológiát.

Klaus-Peter Jörns

Forrás: K-P. J., Lebensgaben Gottes feiern, Gütersloher Verlagshaus 2007, 62-66.

(Kivonatos ismertetés)

Példabeszéd a tékozló fiúról

(Lukács 15,11-32)

A tékozló fiúról szóló példabeszédéről már sok mindent elmondtak. Valójában ebből a példabeszédből mindenki megtudhatja, hogy ki ő, és ki az Isten.

Amikor a szülő a tükör elé viszi gyermekét, örül, ha a kicsi felismeri önmagát, és ki is mondja: „Baba”. Ezután következik, hogy hamarosan felfedezi azt, aki az ölében tartja, és elhangzik: „Baba – Papa”.

Tükör számunkra ez a példabeszéd – addig nézzük, amíg felismerjük: én vagyok az elveszett fiú. Valójában mind a két fiú elveszett. Egyik az apjától távol, a másik a közelében! Ha tovább nézünk a tükörbe, felismerjük azt, aki az „ölében tart”. Aki eddig tán csak „Jaj, Istenem!” volt, most már Atyácskám! A tükröt tartó „testvér” pedig Jézus Krisztus!...

Helyemen vagyok? Honnan tudhatnám? Aki nincs a helyén, az nyugtalan, kapkodó, zavart, ideges. Ha körbenézünk, tapasztalhatjuk, hogy az emberek tömege nem találja helyét! Sok ember van, aki nehezen viseli az apátlanságát. „Szeret-

ném, ha szeretnének!” Az agyagiak, a rendezett körülmények, a vallási kultusz... nem oltja ki ezt az igényünket. Öröm az Atyával lenni? Helyre akkor kerülünk, ha érezzük Isten átölelő szeretetét.

A kisebbik fiú – a felfeslett zsák!

Meglepődünk, ha valaki megszólal, hogy „Mondjatok már valami jót”, amikor az ott nem lévő szapuljuk... A kisebbik fiúról már minden rosszat elmondtunk, amit csak egy rossz fiúról el lehet mondani. Legyen itt egy mentsége: nem volt ritkaság, hogy egy zsidó más országba készült, kikérve részét, hogy ott próbáljon szerencsét. Manapság mit hallunk? „Apám, ne vedd rossz néven, Nyugatra indulok!” Hiába hangzik el: „Nem jó neked itt?” A válasz: „Csak szeretnék világot látni, kipróbálni magam, a nyelvet tökéletesíteni, megélehetést, agyagiakat találni...”

Senki nem indul úgy, hogy tékozló fiú akar lenni. Szerencsét próbálni indul. A bibliai fiú sem tékozolni megy. Világot látni sze-

retne. „Életre való vagyok, meg akarom ismerni a világot és önmagam.” Kit lehetne az otthon boldogtalanságára kényszeríteni? Indul lelkesedéssel. Körülbelül így disszidál Istentől is a legtöbb ember! Először csak a hittanról marad el, majd a templomból, aztán az imát hagyja el... – nem akar hűtlenné válni, csak idővel azzá lesz.

A tékozló fiú apja megtehetné volna, hogy nem engedi el a fiát. Nem tette meg, mert apa, és nem zsarnok. De attól a pillanattól, hogy a fia elment, visszavárta!

Nem gyengeség Isten részéről, hanem kockázatvállalás, hogy szabadságot adott. Így elcsászkalhattunk. Ő hazavár. Egyszerre csak elszakadtunk. Nem akartunk végleg! Csak jött: az élet, a feladatok és a többi... – aztán nem találtunk vissza, majd már nem is kerestük az irányt! Isten azóta vár!

Mi történt a fiúval?

„Nem sok idő múlva összeszedte mindenét.” Nem azonnal indult, még valameddig otthon időzött.

Csak lélekben volt már úton. Így történik azóta is. A legtöbb „messzire induló”, Istentől elszakadó ember nem azonnal indul útnak. Egyszer egyszer még belelapoz a Bibliába, elmondja a Miatyánkot, misére megy, de egyre ritkábban. Nem tékozló, hanem életre való, modern, mindent megtapasztalni akaró szeretne lenni. Mindenkinek joga van rá! Ahhoz is, hogy egészen elszakadjanak. Szabadnak érezzék magukat: minden kötöttségtől, hagyománytól, parancstól... Úgy gondolom, hogy az elszakadás egyik fő oka a kommunikáció hiánya. Amikor nem beszélnek egymással, nem tisztázzák a felvetődő problémákat. Akkor jön az ötlet, hogy kiszállok belőle, de amint jól tudjuk, ezzel valójában nem oldódik meg a gondkör. Esetleg még nagyobbat veszünk a nyakunkba.

„Messze költözött.” Valóban messze kell költözni, hogy ne zavarja az apai tekintet. Ahol úgy élhet, ahogy akar. Ahol minden természetes, a bűn is! Olyan lehet, mint a „többi ember”. Mert ugye nem jó másnak lenni, mint a környezetünkben élők: zavaró, kínos. (Egy spanyol idős pap mondta nekem, amikor kezdő lelkész koromban panaszkodtam: „Aki kilóg a sorból, azt megbögitik a marhák.”)

„Messze tartományban” nem kell senkire, semmire tekintettel lenni. Legkevésbé az apára, hisz már különben is nagykorú, és tudja mit hogyan kell tenni. Igen, ő már csak tudja! Talán még mindig nem akar egészen elszakadni. – Emlékei még megvannak az apjáról, még „tisztességes”, még ott van a polcon

a Biblia, ikon vagy feszület a falon, művészeti értéke miatt. Még tudja a karácsonyi énekeket. A gyermekét is megkeresztelteti, hogy a nagymama ne morogjon... Csak a maradék örökség egyre kopik.

„Eltékozolta a vagyonát.” Az öreg paraszt bácsi hátára kapva malomba vitte a búzát. A nehéz zsák egyre könnyebb lett. A malomnál csak úgy penderítette le a válláról. Akkor vette észre, hogy a búza nagy része elfolyt. Lukás volt a zsák. Elcsorgott az élet (ahogy a régiek nevezték a kenyérnek valót)!

Így visszük messze földre az atyai örökséget. Egyre könnyebb a zsák, egyre erősebbnek érezzük magunkat. Egyre könnyebb a teher – közben elcsorgott az élet! Egyre messzebb kerülünk az atyai háztól, a szerető Atyától!

Hogyan engedheti Isten? Emberi szóval: NÉZI! Amint látja az ember életének felfeslett üres zsákját, látja, hogy elfolyt az Élet. Látja őt az Isten, és megmutatja, hogy milyen az ember a maga gyarlóságában!

A disznók – és senki...

Mi történik a messze távolban a fiúval, aki nem tékozlónak indult?

Megérkezett az „új világba”, ahol nincs kolbászból a kerítés! Nem könnyű ott sem megfelelő munkát találni, szokatlan a munkatempó, a diszkrimináció... Történik valami, amire nem számított. Elfogyott a pénz, elfogytak a barátok, majd éhség és nyomor... Eltávolodva Istentől, történik valami, amire nem számít az ember, de ez tökéletesen beleillik Isten tervébe! Isten mindent a javunkra tud fordítani.

Amíg a fiú mindent rózsaszínben látott, nem volt gond! Valahol olvastam, hogy a hosszú éhezés és nélkülözés alatt az ember lassan mindent sárgának lát. A fűvet, fákat, az egész világot. A tékozló fiú körül is minden színét veszítette. Undorítóvá lett.

Hogyan nézheti Isten, hogy egy gyermeke ezt tegye? Úgy, hogy leveszi róla a „rózsaszín szemüveget”, és kicseréli sárgára: világosan látó szemüveget egy-egy elködörgött gyermeke szemére. Isten megtalálja a módját, hogy gyermeke látván lásson, hogy mire és hová jutott! Megérti a fiú, hogy nemcsak tékozló, de elveszett gyermek is. Most aztán igazán nincs a helyén!

Hogyan nézheti Isten? „Beleenyúl” az életünkbe: megtanít, így vagy úgy. A tékozló fiú nem akart fiú lenni otthon, hát cseléd lett idegenben. Az apja engedte élni, dolgozni – el is engedte (szabad volt!). Az új környezet gazdája már parancsol, kiküldi a disznókhoz (zsidó számára különösen megalázó a tisztátalan állat közelsége!). A bűn meghozza a büntetését...

Az út fölfelé – de előbb

lefelé visz!

Még nincs egészen lent. Mert az éhséget, a nyomort is lehet bírni, embertársba kapaszkodva; egymás szava által erősödve, erősítve. Még a disznók közelségét is, ha jóakarót, emberi szívet érez a közelében. Csak a magányt, az elhagyatottságot nem lehet kibírni. „Senki nem adott neki” – mármint a disznók eledeléből. Ez rosszabb az éhségnél, a rágós, szúrós szentjánoskenyérnél... Ez a mélységek mélysége: egyedül, a bűneimmel és rőfögő szimbólumaimal!

Hogyan nézheti Isten? Döbbenetesen aktívan. Jól értjük, a magány önmagában véve nem borzalmas. Időnként ezt keresik azok, akik csöndben akarnak maradni Istennel és a szívükkel. Jézus is így tett. Akárhányszor tudatosan választotta a magányt. A magány csak a „disznókkal” együtt borzalmas, amelyek még az Életet is elveszik.

Egyedül, távol az atyai háztól, az Atyától! Hogyan bírható? Persze van ügyes megoldás, hogy ne halljon az ember: a háttérben bömbölő zene, híreket harsogó rádió, a soha ki nem kapcsoló TV. Csak ha sikerül kívül-belül elhallgattatni a „zajokat”, akkor történhet valami. A fiú rádöbben, hogy nemcsak tékozló, hanem elveszett fiú is. Rádöbben,

hogy kit és mit vesztett el, és valamit tennie kell. Abban nem maradhat, amiben van, mert ez a vég.

Jézus tükröt tart. Nem másvalakinek az arcát kell látni. Tőle érkezik az üzenet: „Így is szeret az Atya!” Nem reménytelen a helyzet. Elfolyt az élet, elveszett az örökség, elszűrült az élet, az „első szerelem” tüze kialudt, egyedül a gyarlóságaimmal, a bűneimmel... de így is szeret az Isten. Valamit elhibáztam! De „visszajön értem az Isten”! – Be tudom ismerni, milyen messze jutottam?

Vannak az életünknek mélypontjai, amikor nincs senki, akit megkérdezhetnénk, mert egyedül vagyunk. Csak az undor, a kétségbeesés, és a pánikszerű felismerés, hogy életünk lejtőre került! Dönteni kell: Mi lesz? Merre tovább?

A nagy Kísértő mutat lehetőségeket: Töltsd meg a gyomrod a disznók eledelével! Nincs kiút, csak lefelé... Ül le a lejtőn! Lesz még jobb, csak várni kell... „Megnyered a lottó főnyereményt”! Halj meg a lejtőn! Ugorj a disznók kútjába, és nem leszel többé éhes! – Indulj fölfelé a lejtőn: Egyél a disznókból (mit számít, hogy zsidónak tiltott?)! A többi részét add el. Hazudd a gazdának, hogy kimúlt. Ha nem hiszi, üsd le őt is, és rabold ki! Üzenheted majd apádnak, hogy jól megy sorod!

Mennyi lehetőség. De Jézus csak egyet mond, mert más igazi lehetőség nincs. Befelé indulni, mert az út a lejtőről hazafelé, az Atyához saját magunkon át vezet. „Ekkor magába szállt.” Lénye közepében hazatalált! Találkozik a lejtőn az apjával, amikor rádöbben, milyen körülményeket hagyott el, „az én apám házában...” Az apa nem azt mondja, hogy hazajött, hanem hogy „elveszett, de megkerült”. Igazából ez volt az első hazatérés. A második csak a kivitelezés. Ez volt a hosszabb út: a „disznóktól” lénye középeig, a bűnöktől az apáig, s gondolatban haza. A befelé fordulás az újjászületés, a hazafelé út a megtérés.

A vallomás: „Atyám, vétettem!” Lehet sok nyelven beszélni, de az Atyát illetően nem árt ezt a nyelvet megtanulni. Ha úgy tűnik, nem sikerül a kapcsolat felvétele, akkor nem sikerült megtalálni a „nem vagyok méltó” hangnemet. Vétkeztem ellened, a Szereteted ellen, mert jobban bíztam magamban, az emberekben, az anyagiakban stb.

Ismét megszólal a nagy Kísértő: „Ne ma indulj, hanem holnap, vagy

majd január elsején, csak ne most!” Mennyiszer megfogalmazódik a nagy elhatározás, aztán minden marad a régiben. „Minek a nagy sietség! Hej, ráérünk... Még előbb ezt meg azt...” Csakhogy a Holnap utca a Soha térre vezet!

Tüstént elindult. Azonnal. Nem is fiúnak, de béresnek, napszámosnak. Rongyosan, rossz lelkiismerettel, de tele reménnyel.

Veszélyes pillanat

Vannak, akik azt mondják, a ruha teszi az embert. A hazafelé vándorló tékozló fiúról ki gondolná, hogy nem ágról szakadt? Látszólag még nem lett más emberré. Valami mégis megtért emberré teszi: életének az iránya. Háttal a gyarlóságoknak, az apa felé megy. Aki hazafelé megy, meg is érkezik.

A fiú apja már messziről meglátta, *megesett a szíve rajta*. Élėje ment, tudta, hogy a legnehezebb vár a fiára. Élėje siet (fut!) – a hallgatóság érthette, hogy Jézus itt valami többről beszél, mert képtelenség volt, hogy egy módos keleti öregember fusson, akár a fia elé is. Az Atya mindenkor felénk közelít, megtapasztalhatjuk, ha életünk irányja feléje mutat.

„Megcsókolta” – ez túlradó szeretet, a fiúvá fogadás jele. Az emberi elgondolás ez lenne: „Menj be, szedd rendbe magad, aztán majd meglátom, hogy mit tehetek.” Milyen jó, hogy Isten nem ilyen velünk!

A tékozló fiú már az apja vállán. És a nagy Kísértő ismét ott van: „Most már nem kell mondanod semmit! Ő megbocsát, te pedig hallgass. Semmi érzélgősség, légy férfi!”

Veszélyes pillanat! A kapcsolat rendbetételéhez hozzátartozik, hogy ki kell mondani: „Nem vagyok méltó!” A teljes visszafogadás ezután következhet. Amit eltékoztunk, az odavan! De új lehetőség nyílik, új lappal kezdetünk.

Annyit még meg kell tudnia fiúnak, hogy amikor azt hitte, igazán élvezi az életet, akkor „halott” volt. Minden kudarcból érdemes tanulni. Szabad-e így élni? Rádöbbenünk, hogy az Atyától távol, a jézusi úttól eltérve nem jó...

Aki látni sem bírta –

most ő kéri a részét!

A művészek a tékozló fiú hazatérését szívesen választották témának. Talán mert elutasították a jöfiúságot, mert tartottak tőle, hogy saját

magukat kellene megfesteni. Az idősebb fiú nem élt távol az apjától, mégis messze került. Nem az örökségét pazarolta el, hanem az örömét. Mit mondhatnánk mentségére? Aki nem élte át az atyai háztól való távollétet, az az újjászületés, a megtérés élményét sem élheti át. Ezért nem értette az idősebb testvér! És látni sem bírja: Amikor testvére bajba került, hazajött, mert gyáva! Az apa meg képes visszafogadni. Hát ilyen az apjuk. Neki bezzeg sosem mutatja az örömét.

Hogyan nézhet Isten? Az apa kisebbek fiút csak nézte, az idősebbet kérleli. Az előbbinek élébe ment, ennek utánamegy. Isten a megtérőt és az önmagában megkeményedettet egyaránt magához öleli. Milyen kétszínű a fiú: az apjának szolgál, és a barátaival akar vigadni. – Valljuk meg: Mennyi ideje szolgálunk, s úgy érezzük, „a helyünkön vagyunk”. Mégis miben, kiből leljük igazán örömünket?! Egy fedél alatt élünk Istennel, kötelességteljesítők vagyunk, de mégis távol... Elvesztettük örömünket az Atya közelében.

Évekkel ezelőtt egy néger püspök járt Budapesten. Valaki megkérdezte, hogyan látja az európai keresztényeket? Azt válaszolta, hogy örömtelenek! Ma sincs más-ként. Feszültség, aggodás, nyugtalanság van bőven, de öröm nincs. Persze vannak kis örömeink, csak igazi örömünk nincs. Apró örömeinket próbáljuk összerakni (közös élmény, jól sikerült munka, bőséges termés a kertben stb., stb.) – de nem akar boldogsággá összeállni. Az öröm mindent átható életérzés, ami mindennek megadja a színét, alappallamát, amit boldogságnak is nevezhetünk.

„Örülnöd kellene, mindenem a tiéd!” Isten gondviselő Atyám, az otthon gondoskodásával mellettem van. Milyen jó Vele beszélgetni, továbblendítő szeretetét tapasztalni. Ha Vele vagyok, mindene – az Ő Lelke, Lelkének ereje – velem van. Öröm járja át szívemet, mert a helyemen vagyok. Engedelmes gyermekeként Vele kezdem, Vele folytatom és Ővele végzem a feladataimat. Megtaláltam a kijelölt helyet! Nem kérem vissza a szabadságot, hálás szívvel teszem a rám bízott feladatokat. „Ki van jelölve a helyem, és csak ott lehetek az, aminek Isten rendelt.”

Horváth József

(1982-ben írt lelkigyakorlatos gondolatok „felmelegítve”)